

ΗΠΕΙΡΟΤΙΚΑ

ΧΡΟΝΙΚΑ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ
ΙΔΡΥΘΕΝ ΚΑΙ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ
ΠΡΟΝΟΙΑ, ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΞΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΒΛΑΧΟΥ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ, ΔΕ ΤΩΝ ΗΠΕΙΡΟΤΩΝ
ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ ΒΙΖΟΥΚΙΔΟΥ
ΕΝ ΒΕΡΟΛΙΝΩ,
ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΑΝΑΓΝΟΣΤΟΠΟΥΛΟΥ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΑΛΚΙΒΙΑΔΟΥ ΚΟΝΤΟΠΑΝΟΥ
ΕΝ ΙΩΑΝΝΙΝΟΙΣ

ΕΝ ΙΩΑΝΝΙΝΟΙΣ
ΕΝ ΤΗ ΙΕΡΑ, ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΙ

ΕΤΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ
1927

ΤΕΥΧΟΣ Α΄ ΚΑΙ Β΄.

Ε.Υ.Δ. της Κ.τ.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

ΖΑΓΟΡΙΑΚΩΝ ΘΕΣΜΙΩΝ ΕΡΕΥΝΑ

ΥΠΟ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Μ. ΣΑΡΡΟΥ

Ἐκπαιδευτικοῦ Συμβούλου

Ὁ διαπρεπὴς τοῦ ἀρχαίου Ἀττικοῦ δικαίου ἐρμηνευτὴς καὶ ἀγαπητὸς ἡμῶν φίλος κ. Περ. Βιζουκίδης ἐδημοσίευσεν ἐν τῷ τόμῳ τούτῳ τῶν «Ἑπειρωτικῶν Χρονικῶν» (σελ. 7-55) τὰ μάλιστα ἐνδιαφέρουσαν πραγματείαν, τὴν Ἑπειρωτικῶν θεσμίων ἔρευναν, ἣν καὶ ἡμεῖς ἀνέγνωμεν μετὰ χαρᾶς ἰδιαιτέρας, καθ' ὅσον βλέπομεν ἐξέχοντα ἐπιστήμονα Ἑπειρώτην τρεπόμενον καὶ εἰς τὴν κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους ἐξέτασιν τοῦ βίου καὶ τῶν ἠθῶν τῆς ἰδιαιτέρας ἡμῶν πατρίδος, ἧς ἡ ἀπὸ πάσης ἀπόψεως ἐπιστημονικὴ ἔρευνα, μεγάλως παραμεληθεῖσα μέχρι τοῦδε ὑπὸ τῶν λογίων Ἑπειρωτῶν, σπουδαίως ἐνισχύεται καὶ προάγεται πλέον διὰ τῶν «Ἑπειρωτικῶν Χρονικῶν».

Ὁ κ. Βιζουκίδης ἐν τῇ πραγματείᾳ του ταύτῃ προέταξε μακρὰν εἰσήγησιν, ἠρμήνευσε σαφῶς τὰ παρατεθέντα κείμενα τῶν δύο περὶ τῶν προνομίων τοῦ Ζαγορίου καὶ περὶ προικοδοτήσεως ἐγγράφων, καὶ ἐν τέλει κατήρτισε λεπτομερῆ πίνακα 142 ἐρωτημάτων ἐπὶ τοῦ ἐθιμικοῦ ἡμῶν δικαίου, ἀπευθυνομένων ἰδίᾳ εἰς πάντα λόγιον καὶ φιλόπατριν Ἑπειρώτην πρὸς παροχὴν εὐστόχων πληροφοριῶν.

Εἰς τὴν ἐπαινετὴν ταύτην ἔρευναν τῶν Ἑπειρωτικῶν καὶ δὴ τῶν Ζαγοριακῶν θεσμίων θά μας ἐπιτρέψῃ ὁ ἀγαπητὸς φίλος νὰ ποιήσωμεν παρατηρήσεις τινὰς καὶ προσθήκας, εἰς τὸ ἱστορικὸν κυρίως μέρος αὐτῆς ἀναφερομένας, καθ' ὅσον, συντάσσων τὴν πραγματείαν του ἐν Βερολίνῳ, δὲν ἠδυνήθη, ὡς φαίνεται, ν' ἀνατρέξῃ εἰς πάντα τὰ κατάλληλα νεοελληνικὰ βοηθήματα.

I. ΠΕΡΙ ΠΡΟΝΟΜΙΩΝ ΤΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

Περὶ τῶν ἀπὸ τῆς ἀλώσεως τῶν Ἰωαννίνων (1431) μέχρι τοῦ 1868 διατηρηθεισῶν προνομίων τοῦ Ζαγορίου διέλαβεν ὁ μακαρίτης I. Λαμπρίδης, συντόμως μὲν ἐν τῇ Α' ἐκδόσει τῶν Ζαγοριακῶν του (Ἀθήνησι 1870) σελ. 131-144, ἐκτενέστερον δ' ἐν τοῖς Ἑπειρωτικοῖς Μελετήμασιν

αὐτοῦ, τ. Θ' σελ. 1-37, ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Προνομίαι τοῦ Ζαγορίου», δημοσιεύσας ἐν τέλει, σελ. 82-86, καὶ πιστὸν ἀντίγραφον τοῦ ἐν σελ. 33-37 τοῦ Β' τ. τῶν «*Ἡπειρωτικῶν Χρονικῶν*» πρώτου ἐγγράφου, χορηγηθὲν αὐτῷ παρὰ τοῦ ἀειμνήστου Ν. Τσιγαρᾶ. Τοῦ ἐγγράφου τούτου προηγοῦνται τάδε: «*Ἴσον ἀπαράλλακτον ἐκ τοῦ καθ' αὐτὸ ῥωμαϊκοῦ ὑπογεγραμμένου πρωτοτύπου, οὗτινος τὸ ἴσον Τουρκιστὶ ἐβούλωσεν ὁ ὑπέριτος καὶ ὑψηλότατος Ῥωμυλίας καὶ Ἰωαννίνων Βαλεσῆς Βεζίρ Ρεσίτ Μεχμέτ Πασᾶς. Κατάστρωσις τῶν ἔκπαλαι Σιουρουτίων τοῦ Βιλαετίου Νεχαγιῆ Ζαγορίου*». Ἀνακριβῶς ἄρα ἐπαναλαμβάνεται ἐν τῇ εἰρημένῃ πραγματείᾳ τοῦ κ. Βιζουκίδου (σελ. 17, 18 καὶ 30), ὅτι τὰ ἔγγραφα ταῦτα νῦν τὸ πρῶτον ἐδημοσιεύθησαν, τοῦ δευτέρου μόνον (σελ. 37-41), καθ' ὅσον γινώσκομεν, ὄντος ἀνεκδότου. Ἐν τῷ τέλει τοῦ πρώτου ἐγγράφου γίνεται λόγος περὶ ἀπωλείας τῶν ἐπισήμων ἐγγράφων τοῦ Ζαγορίου ἕνεκα τῆς φυγῆς τοῦ προεστῶτος αὐτοῦ καὶ τῆς ἀνωμαλίας τοῦ καιροῦ. «Ὁ προεστὴς οὗτος (καθ' ἃ γράφει καὶ ὁ Ν. Τσιγαρᾶς) ἦτο ὁ περιφανῆς Ἀλέξιος Νοῦτσος, ὃς ἀπῆλθεν ἰν' ἀγωνισθῆναι, ἡ δὲ οἰκία αὐτοῦ ἐπυρπολήθη [τῇ 25 Αὐγούστου 1820] καὶ οὕτως ἀπωλέσθησαν πυρποληθέντα τὰ φερμάνια τῶν προνομιῶν Ζαγορίου καὶ ἄλλα ἔγγραφα ἀφορῶντα εἰς ταύτας. Ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ἐν Βραδέτῳ οἰκίᾳ τοῦ Κοντοδήμου πλεῖστα ἐπίσημα ἔγγραφα καὶ φερμάνια τοῦ Ζαγορίου κατεστράφησαν ἐν τῇ γενικῇ ἐκείνῃ ἐξεγέρσει καὶ ἀναστατώσει τῶν πάντων» (Ι. Λαμπρίδης ἐν *Ἡπειρωτικοῖς Μελετήμ.* Θ' σελ. 10 καὶ 86).

Διάφορα ἔγγραφα ἀναφερόμενα εἰς τὸ βιλαέτιον τοῦ Ζαγορίου ἀπόκεινται καὶ ἐν τῷ ἡμετέρῳ *Ἡπειρωτικῷ ἀρχεῖῳ*, ἅτινα περιεγράψαμεν συνοπτικῶς ἐν τῷ *Παλαιογραφικῷ Ἐράνῳ* ἡμῶν (=Ὁ ἐν Κ/πόλει Ἑλλ. Φιλολογ. Σύλλογος τ. ΛΓ' σ. 96 κ.έ.) Ἐκ τῶν ἐγγράφων τούτων εἶχομεν προδημοσιεύσει ἐν τῷ ἐν Ἀθήναις ἐκδοθέντι ὑπὸ τοῦ φιλιτάτου κ. Γ. Κ. Γάγαρη *Ἡπειρωτικῷ Ἡμερολογίῳ «Δωδώνη»* (ἔτ. Β' 1899, σελ. 83—86) τὸ συμβόλαιον τοῦ ἐπιφανοῦς προεστῶτος τοῦ Ζαγορίου Πανατζῆ Σακελλαρίου (1842), ἐν ᾧ περιέχονται τὰ καθήκοντα καὶ δικαιώματα αὐτοῦ, καὶ ἕτερον ἔγγραφον δι' οὗ προσεκαλοῦντο αἱ κοινότητες τοῦ Ζαγορίου πρὸς θεώρησιν τῶν λογαριασμῶν καὶ ἐκλογὴν νέου προεστῶτος (περὶ τὸ 1825), ὡς καὶ βραχεῖαν περίληψιν ἑξαμηνιαίων λογαριασμῶν τοῦ αὐτοῦ προεστῶτος (1842—1847) ἀποκειμένων παρ' ἡμῖν.

Τὰ ἔγγραφα ταῦτα, συμπληροῦντα καὶ ἐπεξηγοῦντα ἐνιαχοῦ τὸν καταστατικὸν χάρτην τῶν προνομιῶν τοῦ Ζαγορίου, διὰ τε τὸ δυσεύρετον τοῦ ἡμερολογίου ἐκείνου καὶ διότι τὸ πρῶτον τούτων ἐδημοσιεύθη ἄνευ τῶν ὑπογραφῶν τῶν προκρίτων τοῦ Ζαγορίου, κρίνομεν σκόπιμον ὅπως ἀναδημοσιεύσωμεν ἐνταῦθα.

Α΄.

ε' Ἐπὶ κοινῆς Συνελεύσεως τοῦ βηλαετίου μας ἐκλέχθη σήμερον μὲ κοινὴν εὐχαρίστησιν κοινὸς βεκύλης ὁ κύριος Πανταζῆς Σακελλαρίου δι' ἕξι μῆνας ὀλοκλήρους ἀπὸ σήμερον ἕως τὸν ἐρχόμενον ἅγιον Γεώργιον τοῦ 1843 μὲ τὰς ἐπομένας συμφωνίας.

Αον Ἐἶναι εἰς χρέος ἀπαραίτητον νὰ φυλάξῃ ἀκριβῶς τὰ κανόνια καὶ Σουρούτια τοῦ βηλαετίου μας μὲ ὄλην τὴν προθυμίαν καὶ ὑπεράσπισιν καὶ νὰ τρέχῃ ἀόκνως διὰ κάθε ὑπόθεσιν κοινήν τε καὶ μερικὴν τῆς πατρίδος μας προστατεύων πάντοτε τὰ δίκαια καὶ ὠφέλιμα ὅλαις δυνάμεσι, καθὼς καὶ ὅλας τὰς ἐγγράφους ἀποφάσεις τοῦ βηλαετίου.

Βον Ὅλα τὰ βασιλικά καὶ αὐθεντικά δοσίματα, τὰ ὅποια μοιράζονται ἀπὸ τὴν Καπὴν¹⁾ καὶ Μεχκεμέ, θέλει τὰ μοιράζει ὁ βεκύλης κατὰ τὴν στίμμαν τῶν καπνῶν, εἰς τὰ χωρία τὰ ὅποια θέλει τὰ συνάξει χωρὶς κανένα διάφορον μέχρι τῆς ξεπληρωμῆς αὐτῶν· ἐκτὸς τῶν ὅσων ἤθελεν ἐξοδεύσει εἰς ἐνδεχομένας χρείας τοῦ βηλαετίου, διὰ τὰ ὅποια θέλει τραβῆσει τὸ διάφορον πρὸς δύο τὰ ἑκατόν, ἀφ' ἧς ὥρας τὰ πληρώσει μὲ ἡμερομηνίαν.

Γον Ὅσα γρόσια ἤθελε δανεισθῆ διὰ χρείαν τῆς κοινότητος, αὐτὰ θέλει εἶναι μὲ μόνον τὴν ὑπογραφὴν του καὶ εἰς βάρος του.

Δον Ἀπὸ ὅλα τὰ δοσίματα τοῦ βηλαετίου, ὅσον αὐθεντικά, καθὼς καὶ ἀπὸ τὸν λογαριασμὸν ὅπου ἐδέχθη τοῦ πρώην βεκύλη δὲν ἔχει τὴν ἀδειαν νὰ ἀφήσῃ μπεκαγὲν²⁾ μήτε ὀβολόν, καὶ ἂν ἀφήσῃ νὰ ἦναι διὰ λογαριασμὸν του.

Εον Ὅλας τὰς μερικὰς ὑποθέσεις καὶ συμπιπούσας διαφορὰς τῶν Πατριωτῶν θέλει τὰς διορίζει ἔξω εἰς τὰ χωρία νὰ θεωρῶνται ἀπὸ τοὺς προκρίτους καὶ εἰδημονεστέρους χωριανοὺς μὲ Κομπρομεσιακὸν³⁾ ἔγγραφον κατ' ἐκλογὴν τῶν ἰδίων διαφορομένων, καὶ ὅποιαν ἀπόφασιν κάμουν οἱ αἵρετοὶ κριταὶ θέλει ἔχει τὸ κῦρος, καὶ ὁ κοινὸς βεκύλης εἶναι εἰς χρέος νὰ ἐκτελῇ αὐτήν, εἰς ὅποιον δὲ χωρίον δὲν εὐρίσκονται εἰδήμονες νὰ διορίζωνται ἀπὸ ἄλλα χωρία.

Σον Δὲν ἔχει τὴν ἀδειαν εἰς κἀνέναν ἀπὸ τοὺς διαφορομένους κατὰ πρώτην φορὰν νὰ στείλῃ παλικάρι, ὅταν ὁμῶς γράψῃ καὶ παρακούσῃ ὁ ἐναγόμενος τότε νὰ τοῦ στέλλεται παλικάρι.

Ζον Δὲν ἔχει τὴν ἀδειαν νὰ δώσῃ εἰς κἀνένα μέρος ρουσφέτι δι' οἷον-δήποτε λόγον, εἰς κατεπείγουσαν δὲ ἀνάγκην καὶ ἔκτακτον περίστασιν νὰ ζητῇ τὴν γνώμην τῶν ἔσω καὶ ἔξω προκρίτων Πατριωτῶν.

¹⁾ λ. Τουρκ.= Πύλην ²⁾ λ. Τουρκ.= Καθυστερούμενα ³⁾ Διαιτητικὸν (λ. Ἰταλ. compromesso = διαιτησία, συνυποσχετικόν, συμβιβασμός).

Ἦον Εἰς τὸ τέλος τῆς προθεσμίας του νὰ δίδῃ τακτικὸν λογαριασμὸν μὲ ἡμερομηνίαν τῶν ἐξοδευμένων του καὶ λόγον τῶν πράξεών του συμφώνως μὲ τὴν παροῦσαν ὁμολογίαν καὶ νὰ παύῃ.

Θον Ὁ βεκύλης ἐπὶ παρουσίᾳ τῆς Συνελεύσεως νὰ δοκίμῃ εἰς τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον διὰ νὰ φυλάξῃ τὰ συμφωνημένα ἀπαρασαλεύτως καὶ νὰ μὴ δωροδοκῆται διὰ κἄμμίαν ὑπόθεσιν μερικὴν ὅπου ἤθελε θεωρήσει, μήτε εἰς ἄλλον κανέναν νὰ παραβλέψῃ τὴν δωροδοκίαν, καὶ ἂν ἀποδειχθῇ ὅτι ἐδωροδοκῆθη νὰ ἀτιμάζεται ἀπὸ τὸ κοινόν.

Ἰον Δι' ἑξαμηνιαῖον μισθόν του, ζωοτροφίαν του, γραμματικοῦ καὶ δούλων του τοῦ δίδονται γρόσια τρεῖς χιλιάδες πεντακόσια Γρ. 3500: ἐκτὸς τοῦ ἐνοικίου ἐπιστάσις, τὸ ὅποιον θέλει πληρώσει τὸ κοινόν.

Ἔγειναν λοιπὸν δύο παρόμοια, τὸ μὲν ἐν νὰ βασιᾷ ἡ κοινότης, τὸ δὲ ἕτερον ὁ κοινὸς βεκύλης καὶ ὑποφαινόμεθα. — 1842: Νοεμβρίου 4 — Ἰωάννινα.

» Ἀλέξιος Παπάζογλου	» Ἀθανάσιος Στούπη
» Γεώργιος Οἰκονόμου	» Γεωρ. Βαταβάλης
» Π. Κ. Παπάζογλου	» Χριστόδουλος Παρλαπᾶς
» Α. ὁ Γοργίδας	» Χριστόδουλος Κονομάτης;
» Γιανν Μπορογλους	» Γεωργ. Δημητρίου
» Δημ: Οἰκονομόπουλος	» Ἰωαννουῖτσος Κώνστα;
» Πασχάλης.....;	» Κώνστας Τζολέκας
» Κωνσταντῖνος Ρέσσος	» Γεοργιος Μπανου
» Κωνσταντῖνος Σάδρος	» Ἀναστάσιος Δημητρίου
» Γιαννάκης Μουράρου	» Κώνστας Ι. Παγούνης
» Κωνσταντῖνος Μ. Οἰκονόμου	» Γεώργιος Ζούνης
» Γεώργιος Ι. Πασχάλογλου	» Οἰκονόμος Ραβενιότης
» Παπαϊωάννης Ἀριζίστα.	» Οἰκονόμος Βετζικό.
» Γεώργιος Μανουήλης	» Ἰωάννης Δημητρίου Νεγ
» Αλεξής Βουτριάρις	[αδιώτης]
» Κώνστας Γ. Ντόκου	» Ζοη Παναγιτου βεκιλις
» Ἰωάννης Χρ. Βαρζόκας	» Κωνσταντῖνος Κατσίκας
» Ἰωάννης Σβαρνόπουλος	» Παπαγιάννης Δρέφενήτου
» Νικόλα πνευματικὸς Κάτω Ραβένια	» Χατζιγι Τζερινε[σι];
» Χριστόδουλος Ἀναγνώστη Δούβλη	» Π. Κωνσταντίνου Πάπιγκον.

Ἐπὶ κοινῆς Συνελεύσεως ἐνεκρίθη σήμερον διὰ νὰ ἐξακολουθήσῃ ὁ ἴδιος κοινὸς βεκύλης τοῦ βηλαστίου κύριος Πανταζῆς Σακελλαρίου μὲ τὰς

ἐν τῇ παρουσίᾳ διαλαμβανομένης ὀπισθεν συμφωνίας καὶ ὑποφαινόμεθα.
1843 Μαΐου 12 Ἰωάννινα.

» Ἀλέξιος Παππάζογλου	» Γεωργιος Ιωανου
» Γεώργιος Οἰκονόμου	» Χριστόδουλος Τζολέκx;
» Α. ὁ Γοργίδας	» Οικονομος Ανο Ραβενον
» Γιανν Μπορογλου	» Οἰκονόμος Βειζικὸ
» Κωνσταντῖνος Σάρδης	» Κωνσταντῖνος Ζώτογλους
» Δημ. Οἰκονομόπουλος	» Γεώργιος Ζούνης
» Κωνσταντῖνος Ρέσσος	» Κωνστας Τζιρου; βεκηλις
» Χριστόδουλος Παρλαπαῶς	» Παπαῖ Ἰωάννης Ἀριζίστα
» Ἀθανάσιος Στούπη	» Δημήτριος Πρίγγου
» Κωνσταντῖνος Χατζόπουλος	» Κωνσταντῖς Καπρις
» Κωνσταντῖνος Μ. Οἰκονόμου	» Νούσιας Παπαγεωργίου
» Κ. Βαταβάλης	» Ἀναστάσιος Δημητρίου
» Χριστόδουλος Κονομάτης	» Αντόνις Μήχου
» Ε. Ιω. Μουράρου.	» Θεόδωρος Οἰκονόμου
» Γεωργιος Κ. Μπεξεργιανις	» Γηοργη βεκηλη Λαηστα.

Ἐπὶ κοινῆς συνελεύσεως ἐνεκρίθη κατ' ἐκλογὴν καὶ θέλησιν νὰ ἐξακολουθήσῃ ὁ ἴδιος κὺρ Πανταζῆς Σακελλαρίου βεκύλης δι' ἕξ μῆνας ἕως ἐρχόμενον Ἅγιον Γεώργιον μὲ τὰς ἰδίας συμφωνίας καὶ ὑποφαινόμεθα.
1843: 9βρίου 12 Ἰωάννινα.

» Ἀλέξιος Παπαζογλου	» Χριστος βεκηλης
» Γεώργιος Οἰκονόμου	» Αναστασις Αντωνίου
» Γιανν Μπορογλου	» Κωνσταντῖνος Μ. Οἰκονόμου
» Α. ὁ Γοργίδας	» Κ. Σάρδης.— Ἀθαν. Στούπη
» Δημ. Οἰκονομόπουλος	» Κωνσταντῖνος Ρέσσος
» Στέφανος Χρ. Οἰκονόμου	» Χριστόδουλος Παρλαπαῶς
» Κ. Βαταβάλης	» Νικόλαος Ιω: Ἀξιόλογος
» Στ. Βαταβάλης	» Γεώργιος Δημητρίου
» Μιχαὴλ Σάρδης	» Παπαῖ Ἰωάννης
» Γ: Π: Σαντάβαρος	» Οικονομος Παπαναστάσις;
» Οἰκονόμος	» Κώνστας Τζολέκας
» Γεωργιος Ηωανου	» Ἀθανάσιος Χριστοδούλου
» Δημητριος Γκουζουλης;	» Αντόνις Μήχου
» Κωνστ. Α. Μπαζάκας	» Ἀναγνώστις Θεοδόρου
» Κωνσταντῖνος Κατσίκας	» Νούσιας Παπαγεωργίου
» Θανασις Αναγνωστου	» Ἀναγνώστης ἕξ: Πάπιγκον

Β΄.

« Τίμιοι ἀδελφοὶ Γέροντες, βεκύλιδες καὶ λοιποὶ ὄλων τῶν χωρίων τοῦ Ζαγορίου ἀδελφικῶς ἀσπαζόμενοι σᾶς φανερώνομεν ὅτι, μολονοποῦ ἢ συμφωνία εἶναι διὰ τὸν Ἄπρίλιον, μολοντοῦτο ἐπειδὴ τὰ δεινὰ πολλὰ καὶ ἡ ἱκανότης μας ὀλίγη, καὶ μὲ τὸ νὰ ἔκλεισε ὀλάκαιρος χρόνος ἀφοῦ μᾶς ἐτιμήσεται μὲ τὴν ἐπιφόρτησιν ὄλων τῶν κοινῶν ὑποθέσεων τοῦ βιλαετίου μας, κρίνομεν χρέος μας, ἀφοῦ πρῶτον σᾶς εὐχαριστήσωμεν, νὰ σᾶς φανερώσωμεν ὅτι ἡμεῖς παραιτούμεθα ἀπὸ τὸν βεκυλεμὲν καὶ μένει εἰς τὴν θέλησιν τοῦ βιλαετίου ἢ νέα ἐκλογή, διὰ τοῦτο κάμνει χρεία ὅπου τὸ κάθε χωρίον νὰ στείλῃ ἕναν πληρεξούσιον, ἢ τὸν βεκύλην ἢ ἄλλον, διὰ νὰ θεωρηθῇ καὶ ὁ λογαριασμός τὸν ὁποῖον θέλομεν δώσει, νὰ γίνῃ καὶ ἡ νέα ἐκλογή, ἄς ταχύνη λοιπὸν ὁ ἀποσταλμένος διὰ νὰ δοθῇ ἕνα τέλος καὶ νὰ ἔμβουν αἱ ὑποθέσεις τοῦ βιλαετίου εἰς ἕνα καλῆτερον δρόμον ἴσως.

Ἄδελφοί! λυπούμεθα διότι εἰς ὄλον αὐτὸ τὸ διάστημα ἔσυναπαντήσαμεν καθ' ἡμέραν βαρύτατα δεινὰ καὶ ἐκ τούτου ἐφανήκαμεν ἴσως ὀλίγον ἀρεστοὶ πρὸς τὸ κοινόν. Εἴθε ἡ νέα ἐκλογή νὰ εἶναι εὐτυχεστέρα καὶ νὰ ἐπιτύχῃ τὸ κοινὸν ἱκανωτέρους βεκύλιδες πρὸς κοινήν εὐχαριστήσιν καὶ ἡμῶν καὶ τοῦ βιλαετίου. ἡμεῖς παρακαλοῦμεν μόνον νὰ κρίνετε τὸν καιρόν, τὰς περιστάσεις καὶ τὴν ἀνικανότητά μας καὶ ἀναλόγως νὰ μᾶς καταδικάσετε εἰς τὰς ἐλλείψεις μας. »

[Τὸ ἔγγραφον εἶναι σχέδιον ἀχρονολόγητον, γεγραμμένον ἐπὶ χάρτου ἐπιστολιμαίου ἐσφραγισμένου δι' ἐρυθροῦ ἰσπανικοῦ κηροῦ φέροντος ἐν τῇ σφραγίδι τὰ στοιχεῖα Γ.Κ, ἐπιγεγραμμένου δὲ ὡς ἑξῆς :

« Τῷ εὐγενεστάτῳ κυρίῳ Ἀλεξίῳ Παπάζογλου

Ἀρχιγραμματικῷ τοῦ αὐθεντός μας Ρούμελ βαλισί

Εἰς τὸ στρατόπεδον κατὰ Μισολόγγι »]

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ

§ 1. Προκειμένου περὶ τῶν χωρίων τοῦ Ζαγορίου ὁ κ. Βιζουκίδης ἐν σελ. 19' ἐνθ' ἄνωτ. λέγει ὅτι «Τὰ χωρία τοῦ Ζαγορίου ἦσαν ἐξ ἀρχῆς τεσσαράκοντα καὶ ἑξ, τὰ ἐπόμενα...». Ἐν τῷ καταλόγῳ τούτῳ θεωρεῖ τὴν Βίτσαν ὡς μίαν κοινότητα, «περιλαμβάνουσιν τὸν Μεσιὸν καὶ Κάτω Μαχαλλᾶν» καὶ ἰδιαιτέραν τὸ Μονοδένδρι. Μενόντων δ' οὕτω τῶν χωρίων 45 παρεμβάλλει μεταξὺ αὐτῶν καὶ τὰ Δολιανὰ καὶ οὕτω γίνονται 46. Ἐπειδὴ ἡ ἐσφαλμένη ὡς πρὸς τὰς κοινότητας τῆς Βίτσης πληροφορία τοῦ κ. Βιζουκίδου ἐχρησιμοποιήθη ἐσχάτως ὡς ἱστορικὴ πηγὴ πρὸς κτηματικὴν ζημίαν αὐτῶν, ἐπανορθοῦντες τὴν ἀνακρίβειαν ταύτην, ἰσχυρίζομεθα μετὰ πάντων τῶν μέχρι τοῦδε περὶ Ζαγορίου γραψάντων, στηριζόμενοι καὶ ἐπὶ ἐπιγραφῶν σωζομένων καὶ ἐπὶ ἐγγράφων, ἅτινα καὶ ἡμεῖς κατέχομεν καὶ αἱ κοινότητες φυλάττουσιν εἰς τὰρχεῖα αὐτῶν, ὅτι «καὶ τὰ τρία ταῦτα χωρία μίαν καὶ μόνον ἀπετέλουν κοινότητα ὑπὸ ἕνα κωμάρχη. Διηρέθη δὲ αὕτη εἰς τρεῖς τῷ 1763, ἐκαλεῖτο δὲ ἡ μία καὶ μόνη αὕτη κοινότης Βεζίτσα μέχρι τοῦ τέλους τοῦ 17' αἰῶνος, εἶτα Βείτσα καὶ

Βίτσα και Βίτσαις, διὰ τὴν διαίρεσιν εἰς τρεῖς Μαχαλαῖδες. Κατὰ τὸν ΙΗ' αἰῶνα ὁ Ἄνω Μαχαλαῖς ἐκλήθη Μονοδένδριον, οἱ δ' ἄλλοι Μεσαῖος και Κάτω. Πρὸ δὲ τοῦ ΙΗ' αἰῶνος τὸ μὲν Μονοδένδριον ἐλέγετο Ἅγιος Γεώργιος Μαχαλαῖς, ὁ δὲ Μεσαῖος Ἅγιος Νικόλαος, και ὁ Κάτω Παναγία Μαχαλαῖς. Εἰς τὸν Μεσαῖον Μαχαλαῖν συγχρόνως και ἐν τῇ αὐτῇ περιοχῇ τῷ 1667 δύο ἐνοριακαὶ Ἐκκλησίαι ὑπὸ δύο τότε ἀντιμαχομένων μερίδων ἀνηγέρθησαν» (Ἡπειρωτικὰ Μελετήματα Ι. Λαμπρίδου Ἀθήνησι 1889 τευχ. 9ον σελ. 431).

Ὁ αὐτὸς Ι. Λαμπρίδης ἐν τοῖς Ζαγορικῶσι αὐτοῦ (Ἀθήνησι 1870 σελ. 36 κέ.) γράφει ἐπίσης «Και οἱ τρεῖς μαχαλαῖδες (Βίτσης) ἀνέκαθεν ἀπετέλουν, συνφδὰ τῇ ἐπικλήσει των μίαν κοινότητα... εἶχον δ' ἓνα προεστῶτα και συνήρχοντο εἰς τακτικὰς συνελεύσεις... λέγεται ὅτι πρὸ 100 περίπου ἐτῶν ἡ μία αὕτη κοινότης διηρέθη εἰς τρεῖς, ἐκάστου Μαχαλαῖ ἀποτελοῦντος ἰδιαίτεραν κοινότητα. Τοῦτο ὁμως ἔβλαψε μεγάλως τὰ κοινὰ συμφέροντα αὐτῶν, διότι ἐκάστη κοινότης δὲν κατέχει ἴδιον διακεκριμένον τόπον, περιλαμβάνοντα ἴδια τὰ κτήματα, τὰς γεωργησίμους και βοσκησίμους γαίας, τοὺς ἀμπελῶνας κτλ.» Ἡ Βεζίτσα ἀναφέρεται ἀπὸ τοῦ ἔτους 1361.

Ἐν ἐγγράφῳ τοῦ 1815 ἀποκειμένῳ παρ' ἡμῖν γράφεται «Φανερό(νο)μεν ἡμεῖς οἱ ἀποκάτωθεν ἀπογεγραμμένοι οἱ τρεῖς μαχαλαῖδες τῆς Βεήτζας ὅλοι ὁμοῦ κοινῶς διότι πως ἐβάλαμεν τὴν Γηόργηνα Ρόσινα ἀμίλην... και ἔχομεν νὰ τῆς δίνωμεν οἱ τρεῖς μαχαλαῖδες γρῶσια 800... Εἰς ἔνδειξιν 1815 Σεπτ. 14 Βεήτζες.»

Και ὁ Π. Α(ραβαντινὸς) ἐν Χρονογραφίᾳς Ἡπειροῦ τόμῳ Β' σελ. 332 καταριθμεῖ τὰς κοινότητας ταύτας εἰς τρία χωρία, και οὐχὶ δύο, ὑπολογίζων ἐν ὄλῳ τὰ χωρία τοῦ Ζαγορίου εἰς 46, ἄνευ τῶν Δολιανῶν, ἅτινα τῷ 1792 ὑπὸ τοῦ Ἀλήπασα ἀποσπασθέντα τοῦ Ζαγορίου ὑπήχθησαν κακῶς εἰς τὰ Κούρεντα.

Ἀλλὰ και ἐκ τοῦ δημοσιευομένου ἐν Ἡπειρωτικοῖς Χρονικοῖς Β' σελ. 37 κ.έ. θεσπίσματος καταφαίνεται ὅτι αἱ δύο κοινότητες Βίτσης και τὸ Μονοδένδριον ἀπετέλουν τρία χωρία, και οὐχὶ δύο, διότι ὑπογράφονται ἐν αὐτῷ χωριστὰ ἕξ ἐν ὄλῳ ἀντιπρόσωποι τῶν τριῶν χωρίων, δύο ἀνήκοντες εἰς τὸν Κάτω Μαχαλαῖν, δύο εἰς τὸν Μεσιὸν Μαχαλαῖν και δύο εἰς τὸ Μαναδένδρι, ἕξ ἐκάστου τῶν λοιπῶν χωρίων ὑπογράφοντος ἑνὸς ἢ τὸ πολὺ δύο ἀντιπροσώπων. Σημειοῦνται δὲ συνδεδεμένα ἐν τῷ ἐγγράφῳ τὰ δύο χωρία «Μεσιὸς και Κάτω Μαχαλαῖς» ὡς και τὰ «Ἐπάνω και Κάτω Ραβένια, Ἐπάνω και Κάτω Σουδενά».

Αἱ δύο κοινότητες Βίτσης ἠνώθησαν εἰς μίαν ἐσχάτως μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν, τῷ 1919, κατόπιν συστάσεως τῆς Γεν. Διοικήσεως Ἰωαννίνων, ἣτις ὑπεδείκνυε και εἰς τὰς τρεῖς κοινότητας (Βίτσης και Μονοδενδρίου) ν' ἀποτελέσωσι μίαν κοινότητα, ὡς ἔκπαλαι, διατηροῦσαι ἐκάστη τὴν ἰδιοκτησίαν της και τὰ δικαιώματά της.

§ 2. Ὡς πρὸς τὰ γραφόμενα ὑπὸ τοῦ κ. Βιζουκίδου ἐνθ' ἄν. σελ. 19 ὅτι «τὸ Μονοδένδρι καλεῖται και Μαναδένδρι, οὐχ ἦττον ὁ τύπος οὗτος εἶναι σπανιώτερος, καιτοι ἴσως ἐτυμολογικῶς ὀρθότερος» παρατηροῦμεν ὅτι τοῦναντίον συμβαίνει. Οἱ τύποι (Μαν(ν)αδένδρι—) Μαν(ν)αδέντρι, (Μαν(ν)αδενδριτες), Μαν(ν)αδεντριτες εἶναι οἱ κοινολεκτούμενοι ἐν Ζαγορίῳ και φερόμενοι εἰς τὰ παλαιότερα (ἀπὸ τοῦ 1800 ἔγγραφα), τῶν δὲ τύπων Μονοδένδρι(ον), Μονοδενδριται, γίνεται χρῆσις ὑπὸ τῶν λογιωτέρων και τῶν μὴ Ζαγορισίων. Εἰς οὐδὲν τῶν γνωστῶν ἡμῖν ἐγγράφων ἀπαντᾷ ὁ τύπος Μονοδένδρι. Τοῦτον ἡμεῖς εὑρομεν κεχαραγμένον μόνον ἐν ἐπιγραφῇ λειτουργικοῦ ποτηρίου τοῦ ΙΖ' αἰῶνος «Τὸ θεῖον και ἱερὸν ποτήριον ὑπάρχει τῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Μινὸς εἰς χωρίον Βεζήτζα εἰς Μονδένδρι διὰ συνδρομῆς τοῦ Παπαναστασίου». Εἶτα: «1680 Νικολάου ἱερέως και Μιχαήλ.» Και ἐν τῇ συνταχθείσῃ ἐν Ἀθήναις τῷ 1840 ὑπὸ τοῦ ἐπιφανοῦς νομομαθοῦς Ζαγορισίου Ν. Ἰωαννίδου, ἀντιπροέδρου τοῦ Ἀρείου Πάγου, διαθήκη τοῦ ἀοιδίμου Γ. Ριζάρη γράφεται Μονοδένδριον, ἐν ᾧ ὁ Ριζάρης και ἄλλοι ἔγραφον εἰς τὰς ἐπιστολάς των «ἀδελφοὶ Μαναδενδριτες».

Τὸ χωρίον ὠνομάσθη ἐκ κολοσσιαίου δένδρου (ἐλάτης), ὑψουμένου παρὰ τὴν ἄλλοτε μονὴν τοῦ Ἁγίου Μηνᾶ, βληθέντος δ' ὑπὸ κεραυνοῦ καὶ σωζομένου μέχρι τοῦ 1840, καθ' ἃ μοι εἶπε καὶ ὁ φίλτατος κ. Σπ. Χασιώτης. Πιθανῶς δ' ἐκ τοῦ ἀρχικοῦ τύπου Μονοδένδρι, (ὅπερ κατὰ τὰ ἐν τῇ Βορείῳ Ἑλληνικῇ κρατοῦντα προφέρεται Μουνουδέντρο (ι)), ἐγένετο ἐπὶ τὸ εὐφημότερον καὶ παρετυμολογικῶς πρὸς τὸ μάννα-δέντρο Μανναδέντροι.

Περὶ τῶν τριῶν τούτων κοινοτήτων τῆς Βεζήτσας, πρβλ. καὶ Γ. Δημητρακοπούλου «Τὸ Ζαγόριον» ἐν Σουφλίῳ 1909 σελ. 44.—Ἑλπινίκης Μαυροκορδάτου «Ἡ Πείρος» ἡμερολόγιον ἐν Κων/πόλει τοῦ 1910 σελ. 81 καὶ τοῦ 1911 σελ. 103.—Δημ. Μ. Σάρρου «Παλαιογραφικὸς Ἑρᾶνος» (=Ὁ ἐν Κων/πόλει Ἑλλην. Φιλολογικὸς Σύλλογος τόμ. ΛΓ' σελ. 101 κ. ἑ.).

§ 3. Σχετικῶς πρὸς τὰ περὶ τῶν ἐμπειρικῶν ἰατρῶν (κομπογιαντιῶν) γραφόμενα παρὰ τοῦ κ. Βιζουκίδου ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 19 «Φυσιᾶτρούς, κατὰ τὸ Γερμ. Naturärzte, ἀποκαλῶ τοὺς ἐμπειρικοὺς ἰατροὺς, οἱ ὅποιοι ἄνευ εἰδικῶν σπουδῶν, ἀλλ' ἐκ πατροπαραδότων φυσικῶν γνώσεων καὶ διὰ τῆς χρήσεως βοτάνων καὶ ριζῶν ἢ κόμβων ἐθεράπευον τοὺς ἀσθενεῖς... ἀπεκαλοῦντο δ' ὡς ἐκ τούτου Κομπογιαννίται (κατ' ἄλλους ἕνεκα τῶν διὰ κόμβων μαγγανιῶν, ἃς ἐτέλουν). Οἱ γνήσιοι Κομπογιαννίται, λεγόμενοι καὶ Βενοϊατροί, κατήγοντο ἐκ Ζαγορίου καὶ ὄμιλουν ἰδιορρυθμὸν τι γλωσσικὸν ἰδίωμα, ὅμοιον πρὸς τὰ κορακιστικὰ, ἀκατάληπτον εἰς τοὺς πολλοὺς» παρατηροῦμεν ὅτι περὶ αὐτῶν, τοῦ ἐτύμου τῆς λέξεως κομπογιαννίτης καὶ τῆς συνθηματικῆς (οὐχὶ κορακιστικῆς) αὐτῶν γλώσσης ἐγράψαμεν καὶ ἡμεῖς ἐν τῇ «Περὶ τῶν ἐν Ἡπειρῳ, Μακεδονίᾳ καὶ Θράκῃ συνθηματικῶν γλωσσῶν» πραγματείᾳ ἡμῶν (=Λαογραφίας Ζ' σελ. 523—530), καὶ ὁ κ. Ι. Βογιατζίδης ἐδημοσίευσε λεξιλόγιον τῆς συνθηματικῆς αὐτῶν γλώσσης ἐν Λαογραφίᾳ Η' σελ. 153—8. Οἱ ἰατροὶ οὗτοι ἐκαλοῦντο καὶ καλοὶ ἰατροί, ὡς ἀναφέρει καὶ ὁ Ἀθανάσιος Σταγειρίτης ἐν Ἡπειρωτικοῖς αὐτοῦ σελ. 888 καὶ ἡμεῖς ἐνθ' ἄν., ἐλέγοντο καὶ Βικοϊατροί, τὸ δ' ἄνωτέρω Βενοϊατροί (Ἡπειρωτ. Χρον. Β. σελ. 19) πάντως εἶναι τυπογραφικὸν λάθος.

§ 4. Περὶ δὲ τῆς ἐν σελ. 23 ἐνθ' ἄνωτέρω ἐρμηνευομένης λ. μπάστεινα σημειοῦμεν ὅτι αὕτη εἶναι Σλαβικὴ. Πρβλ. ἡμετέρας «Παρατηρήσεις εἰς τὸ Ἡπειρωτικὸν Γλωσσάριον τοῦ Π. Ἀραβαντινοῦ» ἐν λ. μπάστεινα σελ. 19 (=Πεντηκονταετηρὶς τοῦ ἐν Κ/πόλει Ἑλλ. Φιλ. Συλλόγου σελ. 401).

II. ΠΕΡΙ ΠΡΟΙΚΟΔΟΣΙΩΝ

Ἀφορμὴν λαμβάνοντες ἐκ τοῦ δημοσιευθέντος ἐν τοῖς «Ἡπειρωτικοῖς Χρονικοῖς» τόμ. Β', σελ. 37 - 41 ὑπὸ τοῦ κ. Π. Βιζουκίδου θεσπίσματος παρατηροῦμεν ὅτι τοῦτο δὲν εἶναι τὸ πρῶτον οὐδὲ τὸ μόνον ἔγγραφον πρὸς περιστολὴν τῶν προικῶν. Ἐγένοντο καὶ πρὸ αὐτοῦ καὶ μετ' αὐτὸ καὶ ἄλλα τοιαῦτα θεσπίσματα, ἐν Ἰωαννίνοις, ὡς φαίνεται, τὸ πρῶτον, εἶτα δ' ἐν Θεσσαλονίκῃ, Κωνσταντινουπόλει, Μυτιλήνῃ, Ρόδῳ, Ἀθήναις, Λαρίσῃ καὶ ἄλλαχού.

Τῷ 1701 ἐν Ἰωαννίνοις ἀρχιερατεύοντος τοῦ ἐπιφανοῦς Μητροπολίτου Κλήμεντος ἐθεσπίσθησαν ὑπὸ τῶν προκρίτων τῆς πόλεως, ἐν οἷς πάντως περιλαμβάνοντο καὶ οἱ πρόκριτοι τοῦ Ζαγορίου, θεσμοὶ περισταλτικοὶ

τῶν προικῶν καὶ τῆς τότε κρατούσης μεγάλης πολυτελείας, ἐπικυρωθέντες ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Καλλινίκου τοῦ Β', τοῦ Ἀκαρνᾶνος. Τὸ σχετικὸν ἐπικυρωτικὸν Πατριαρχικὸν γράμμα ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τοῦ κ. Μ. Γεδεῶν ἐκ τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις κώδικος τοῦ Κριτίου ἐν τῷ Α' τόμῳ [1888, σελ. 70 - 73] τῶν ἐν τῷ παραρτήματι τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» ἐκδοθεισῶν *Κανονικῶν Διατάξεων* τῶν Πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως.

Περιελθόντων τῶν θεσμῶν τούτων εἰς λήθην βραδύτερον, τῇ 30 Ἰανουαρίου 1776 οἱ πρόκριτοι τῶν Ἰωαννίνων μετὰ τοῦ Μητροπολίτου Παϊσίου ἐπεκύρωσαν τὸν παλαιὸν τόμον τῶν προικῶν περιλαβόντες τὰς σχετικὰς διατάξεις εἰς δώδεκα κεφάλαια. Τὸ θέσπισμα τοῦτο μεταγράψας ἐκ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 8 κώδικος τῆς ἐν Τζιβαλίῳ Κωνσταντινουπόλεως Ἑλληνικῆς Σχολῆς, κεκυρωμένον ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Καλλινίκου, ἐδημοσίευσεν ὁ κ. Μ. Γεδεῶν ἐν τῇ «Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ» Κωνσταντινουπόλεως τόμῳ Η' [1888] σελ. 215-219.

Ἀναδημοσιεύομεν ὧδε μέρη τινὰ τοῦ προλόγου αὐτοῦ. «Ἐπικύρωσις ἢ ἀνανέωσις τοῦ τόμου προικῶν, ἀρχιερατεύοντος τοῦ πανιερωτάτου ἀγίου Ἰωαννίνων κυρίου Παϊσίου...». Ἀρχὴ «Ὅτι ἡ δόσις καὶ λῆψις τῆς προικός... Ἡμεῖς ὁμως... καὶ νὰ ἀφήσωμεν τὰ ἀρχαιότερα, διὰ τὰ ὅποια δὲν ἤμποροῦμεν νὰ ἔχωμεν διὰ πολλὰς αἰτίας ἀκριβῆ εἶδησιν, ἐρευνῶντες εὐρίσκομεν εἰς τοὺς κώδικας τῆς ἀγιωτάτης μητροπόλεως Ἰωαννίνων τὴν ἀρχὴν τοῦ καλουμένου τόμου τῶν προικῶν γενομένην ἐπὶ τῆς ἀρχιερατείας καὶ πανευδαίμονος καταστάσεως τῆς παρούσης πόλεως τοῦ ἀοιδίμου ἀρχιερέως Κλήμεντος, τὴν δὲ ἀνανέωσιν καὶ ἐπικύρωσιν ἐπὶ Γρηγορίου, τὸ πρῶτον μὲν παρόντος αὐτοῦ, ὕστερον δὲ ἀπόντος, ἐπιτροπεύοντος δὲ τοῦ ἀρχιδιακόνου Μητροφάνους. Πολλὰ ἐπιθυμητὸν καὶ ὠφέλιμον πρᾶγμα ἦτον, ὅσα ἐδιωρίσθησαν μίαν φορὰν καλῶς καὶ ἐπροξένησαν καλωσύνην, νὰ συντηροῦνται ἐπιμελῶς καὶ νὰ σώζονται ἀπὸ τοὺς μεταγενεστέρους ἀπαρασάλευτα· ἀλλὰ τὸ εὐόλισθον τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἐναντιοῦται εἰς αὐτὸ διὰ πολλὰ, καὶ ἡ κακία μερικῶν, ὅπου πάντοτε εἶναι ἀντίμαχος καὶ πολεμία τῆς ἀρετῆς, σηκώνει συχνάκις ὄπλα ἐναντίον τῆς, καὶ ἀγκαλὰ κατὰ τὸ προφητικὸν οὐκ ἀντισχύσει ποτὲ κακία σοφίας, μ' ὅλον τοῦτο πρὸ καιροῦ φέρει ἐμπόδιον καὶ ἐπισκιασμόν, εἰ καὶ μὴ τελείαν ἀνατροπὴν, εἰς τὰ κατορθώματα τῆς ἀρετῆς, τὸ ὅποιον ἠκολούθησε καὶ εἰς ἡμᾶς...». Ἐν αὐτῷ ὀρίζεται ἡ προῖξ εἰς ἑπτὰ τάξεις «Τῆς πρώτης τάξεως ἡ προῖκα τζουρούκικα ἄσπρα 180,000 — τὰ ἀκόλουθα ἐκτιμηθησόμενα εἰς τὰ ἡμίση, ἦτοι ἄσπρα 90,000 — τῆς δευτέρας ἄσπρα 150,000 τὰ ἀκόλουθα ἄσπρα 75,000 — τῆς τρίτης ἄσπρα 90,000 τὰ ἀκόλουθα ἄσπρα 45,000 —

τῆς τετάρτης ἄσπρα 60,000 — τὰ ἀκόλουθα ἄσπρα 30,000 — τῆς πέμπτης ἄσπρα 40,000 — τὰ ἀκόλουθα ἄσπρα 20,000 — τῆς ἕκτης ἄσπρα 30,000 τὰ ἀκόλουθα ἄσπρα 15,000 — τῆς ἑβδόμης ἄσπρα 20,000 — τὰ ἀκόλουθα ἄσπρα 10,000. Εἰς ταῖς κατώτεραις τάξεις ἡ ποσότης τῆς προικὸς ἄς εἶναι ἀδιόριστος, πλὴν παρακάτω ἀπὸ τὰς 20,000, καὶ ἄς τρέχη κατὰ τὴν συμφωνίαν καὶ εὐχαρίστησιν καὶ τῶν δύο μερῶν, ἀλλὰ νὰ φυλάττεται εἰς αὐτὰς ἡ ἀναλογία τῶν ἀκολουθῶν πρὸς τὰ μετρητά, δηλονότι νὰ ἔστιμῶνται τὰ ἀκόλουθα εἰς τὸ ἡμισυ τῆς προικὸς».

Μετὰ τὸν πρόλογον ἀκολουθοῦσι δώδεκα κεφάλαια κανονιστικὰ τῆς προικὸς. Ἐν τέλει δέ: «Ἐν ἔτει σωτηρίῳ ρψος Ἰανουαρίου λ'. Ὁ ταπεινὸς Μητροπολίτης Ἰωαννίνων Παῖσιος βεβαιοῖ, Κοσμᾶς ἱερεὺς Οἰκονόμος Ἰωαννίνων καὶ διδάσκαλος βεβαιοῖ, Τρύφων ἱερομόναχος βεβαιοῖ, Χριστόδουλος ἱερεὺς βεβαιοῖ». «Καὶ καθ' ἑξῆς (γράφει ὁ κ. Μ. Γεδεῶν) οἱ ἄρχοντες καὶ κροεστῶτες τῆς πολιτείας ἕκαστος ἰδιοχείρως ὑποβεβαιοῖ». Δὲν ἀναγράφονται ὅμως (ἐν τῇ Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ Η' σελ. 218) αἱ ὑπογραφαὶ τῶν λαϊκῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων πάντως ἐξέχουσιν θέσιν θὰ εἶχον καὶ οἱ πρόκριτοι τοῦ Ζαγορίου. Ἡμεῖς ἀναζητήσαντες τὸ χειρόγραφον τοῦτο πρὸς ἐξέτασιν κατὰ τὴν πρὸ δωδεκαετίας παλαιογραφικὴν ἡμῶν ἔρευναν ἐν τοῖς ναοῖς καὶ ταῖς βιβλιοθήκαις τῆς Κωνσταντινουπόλεως δὲν ἠδυνήθημεν ν' ἀνεύρωμεν αὐτό. Οἱ Ἐπίτροποι τοῦ Τζιβαλίου εἶπον ἡμῖν, ὅτι τοῦτο ληφθὲν πρὸς μελέτην ὑπὸ ἱστοριοδίφου δὲν ἐπεστράφη.

Τὸ ζήτημα τῆς προικοδοσίας καὶ τῆς περιστολῆς τοῦ ὑπερβολικοῦ στολισμοῦ τῶν γυναικῶν ἀπησχόλησε πολλάκις καὶ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον. Οὕτως ἐν ἔτει 1736 ἐπὶ τοῦ Πατριάρχου Νεοφύτου τοῦ ἀπὸ Καισαρείας ἐξεδόθη πατριαρχικὸν γράμμα [περὶ προικοδοσίας] ἐν ᾧ μεταξὺ ἄλλων φέρονται καὶ τάδε: «Ταῦτα δὴ ταῦτα, καὶ τούτοις παραπλήσια δεινά, ἡμέραν παρ' ἡμέραν ἐπὶ τὸ χεῖρον προχωροῦντα, οὐκέτι ἀνασχόμενοι παριδεῖν ἀθεράπευτα οἱ τῆς βασιλίδος ταύτης τῶν πόλεων εὐγενεῖς ἄρχοντες, οὐδὲ τὴν προκαθημένην ταύτην καὶ πρωτίστην πόλιν τὸ ἔλαττον φέρειν ἐν τῷ προνοεῖν καὶ βουλευέσθαι, τῶν ἄλλων πολιτειῶν, τῶν Ἰωαννίνων δηλονότι, Θεσσαλονίκης, Μιτυλήνης, Ρόδου καὶ τῶν λοιπῶν (ἐφ' ὧν ἔφθασε μὲν κάκεισε κατὰ καιροὺς τοιαύτη ἀταξία τοῦ ἀμέτρως προικοδοτεῖν, οἷά τις λιμὸς ἐπιδήμιος εἰσφθαρῆναι, ἔλαβε δὲ κατὰ πόδας τὴν διόρθωσιν καὶ θεραπείαν, προνοία ἔμφρονη, καὶ ὁμοφώνῳ βουλῇ τῶν πολιτῶν καὶ οἰκητόρων αὐτῶν, τόμοις πολιτικοῖς, καὶ πατριαρχικοῖς γράμμασι καθελόντων τὴν ἀμετρίαν καὶ συμμέτροις διορισμοῖς πρὸς τὴν ἑκάστου δύναμιν τὸ κοινὸν τοῦτο κακὸν ἐξιασαμένων), δεῖν ἔγνωσαν ἀναχαιτίσαι τοῦ λοιποῦ καὶ στῆσαι τὴν ῥύμην τοῦ κακοῦ, καὶ τὴν ὑπερβολὴν

τῆς ἀμέτρου προικοδοσίας θεραπεῦσαι, καὶ ὄρον θέσθαι σύμμετρον, ἀναλογοῦντά τε, καὶ ἐφαρμόζοντα τῇ ἀξίᾳ καὶ ὑπεροχῇ τῆς πολιτείας, καὶ τῇ δυνάμει καὶ εὐπορίᾳ τῆς ἐκάστου οὐσίας, τὸν δὲ γάμον τίμιον ὄντα, ἀνώτερον τῶν ἐκ τῆς ἀμετρίας καὶ καπηλείας ἐπαγομένων δεῖξαι κακῶν. Κάντεῦθεν διελόμενοι τὸ πολιτικὸν σύστημα εἰς τρεῖς ὀλοσχερεστέρας τάξεις καὶ καταστάσεις, διωρίσαντο καὶ διετάξαντο τοὺς μὲν τῆς πρώτης καὶ ὑπερεχούσης τάξεως ὄντας προῖκα δίδοναι ταῖς θυγατράσι διατετιμημένην ἐν μετρητοῖς, τζεβαχεικοῖς, καὶ λοιποῖς ἅπασι ρουχικοῖς εἶδеси καὶ ἄλλοις πράγμασι συμποσομένων εἰς 5000, ἧτοι εἰς δέκα πουγγία τῶν ἄσπρων, καὶ μηδὲν πλέον δίδοναι...». (Κανονικαὶ Διατάξεις. Ἐν Κωνσταντινουπόλει 1888, τόμ. Β' σελ. 437).

Ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 240 Νομοκάνονι τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρείας, γεγραμμένῳ κατὰ τὸν ΙΗ' αἰῶνα, περιέχεται ἀνεπίγραφος Κανονισμὸς τῶν προικῶν ἐν χώρα Διασκοβέτζι (τοῦ Ζαγορίου) δημοσιευθεὶς ὑπὸ τοῦ Σπυρ. Λάμπρου ἐν Ν. Ἑλληνομνήμονι τ. Ι' σελ. 193-6. Κατὰ τοῦτον «Καὶ δὴ ὅλοι διορίζομεν, ὅτι ἡ πρώτη σκάλα νὰ δίδουν προῖκα εἰς τὴν κόρην τους διὰ νάχτι, διὰ φορέματα, διὰ ἀμπέλι, διὰ χωράφι, διὰ κῆπον, διὰ ἀσῆμι, διὰ χάλκωμα καὶ τὰ λοιπὰ καὶ διὰ ὅλα ὅσα χρειάζονται, νὰ δίδουν, λέγω, γρόσσια 800 καὶ ὄχι ἄλλο τίποτε· καὶ μὲ ἀυτὰ νὰ φτιάσῃ ὁ γαμβρὸς ὅτι φορέματα θέλῃ· ἡ δευτέρα σκάλα γρόσσια 600, ἡ τρίτη γρόσ. 500, ἡ τετάρτη γρόσ. 400, ἡ πέμπτη γρόσ. 300, ἡ ἕκτη γρόσ. 200 καὶ ἡ ἑβδόμη γρόσ. 150...».

Καθ' ἃ ἐξάγομεν ἐκ τινος παρ' ἡμῖν ἀποκειμένου προικοσυμφώνου τοῦ 1789 καὶ ἐν Καπεσόβῳ τοῦ Ζαγορίου ὑπῆρχε Κῶδιξ κανονίζων τὰ τῆς προικός. («Τῆς δίνω τὴν εὐχὴν μου καὶ τὸ μερίδιόν της κατὰ τὸν κόνδικα. ἐν πρώτοις χιλιάδες γερὲς 15000 ἄσπρα...»).

Κατὰ τὸ 1827 ὁ Πατριάρχης καὶ ἡ Σύνοδος ἐνετείλαντο εἰς τοὺς τότε λεγομένους Ἐπιτρόπους τοῦ Κοινοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει, ὅπως ἐκλέξωσι δέκα ἄνδρας εἰδήμονας, οἵτινες, ἔχοντες τὴν γνώμην καὶ τῶν κατ' ἐνορίας διαπρεπόντων ὁμογενῶν, νὰ θεσμοθετήσωσι τὰ κατὰ τὰς προικοδοσίας. Κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1827 συνετελέσθη τὸ ἔργον τῆς ἐπιτροπῆς καὶ μετὰ ἓνα μῆνα ἐξεδόθη τὸ νενομισμένον πατριαρχικὸν καὶ συνοδικὸν γράμμα. Δέκα καὶ τρία κεφάλαια συναποτελοῦσιν οἱ περὶ προικοδοσιῶν θεσμοί. Τὸ Β' κεφάλαιον ἀποφαίνεται «Ἡ προῖκα ὡς ἐκ παλαιοῦ τοῦ χρόνου νενομοθετημένη νὰ εἶναι συγκεκριμένη καὶ εἰς τὸν δίδοντα καὶ εἰς τὸν λαμβάνοντα πλὴν εἰς ἕξ βαθμούς...». Ὁ πρῶτος ἀναβιβάζει τὴν δεδομένην προῖκα μέχρι 10,000 γροσίων· ὁ τρίτος ἔδει νὰ παρέχῃ μέχρι 4,000 καὶ ὁ ἕκτος ἄχρι 1,000...

Ἄσχετον πρὸς τοὺς πατριαρχικοὺς περὶ προικοδοσίας θεσμοὺς δὲν εἶναι καὶ τὸ ἐκ δεκατριῶν ἄρθρων δημοσιευθὲν ὑπὸ τοῦ κ. Βιζουκίδου θέσπισμα τῶν Ζαγορισίων περὶ προικῶν κατὰ τὸ ἔτος 1832.

Ἄλλὰ καὶ κατὰ τὸ 1845 ἐγένετο νέα διατίμησις τῆς προικὸς ὑπὸ τῶν Ζαγορισίων, τὴν δὲ σχετικὴν, ἀνέκδοτον, καθ' ὅσον γινώσκομεν, ἀποκειμένην δὲ παρ' ἡμῖν κοινοποίησιν δημοσιεύομεν ὧδε, ἔχουσαν ὡς ἑξῆς :

[Στίμα ἐπὶ τῶν προικῶν τοῦ Ζαγορίου]

Κάτω Ραβένια	Τζερβάρι	Καπέσσοβον
Ἐπάνω Ραβένια	Ἐπάνω Σουδενά	Βραδέττον
Μαυροβούνη	Κάτω Σουδενά	Τζεπέλοβον
Ἄλιζὸτ Τζεφλίκι	Σωποτζέλι	Σκαμνέλι
Μεσοβούνη καὶ Ἀϊμηνᾶς	Κάτω μαχαλᾶς	Δομπρόνοβον
Ἀρτζήστα	Μεσιὸς μαχαλᾶς	Λεσηνίτζα
Πάπιγγον	Μαναδένδρι	Παλιοχώρι
Βετζικὸν	Κουκουῦλι	Λαῖστα ¹

Ἐντιμότατοι Πρόκριτοι, τίμιοι Βεκύληδες καὶ λοιποὶ ἀδελφοὶ Πατριῶται σᾶς ἀδελφικοασπάζομαι, καὶ διὰ τοῦ παρόντος μου ἀδελφικοῦ εἶμαι νὰ σᾶς κοινοποιήσω, ὅτι ὁ ὑψηλότατος Βεζύρης Χοστρέφ Πασσᾶς ἀφένδης μας μετὰ τῶν ἀπεσταλμένων Βασιλικῶν Μεμούριδων καὶ τῶν λοιπῶν συνεδριαστῶν ἐμφρόνως σκεπτόμενοι μὲ ἐπάγρυπνον καὶ δραστήριον ἐπιμέλειαν, κατὰ τὴν ὑψηλὴν Βασιλικὴν διάταξιν καὶ εὐνοϊκὴν θέλησιν τοῦ Κραταιοτάτου καὶ Γαληνοτάτου ἡμῶν Βασιλέως Σουλτάν Ἀβδουὺλ Μετζιτ, περὶ τῆς εὐτυχίας, κοινῆς ἡσυχίας, καὶ καλῆς ἀποκαταστάσεως ἀπάντων τῶν πιστῶν ὑπηκόων τῆς κραταιᾶς Βασιλείας του κατοίκων τῆς ἐπαρχίας ταύτης, πληροφορηθέντες ὅτι αἱ γινόμεναι καταχρήσεις ἐπὶ τῶν προικῶν μὲ τὸ νὰ ἔφθασαν εἰς τὸ ἐπ' ἀπειρον ² ἐπέφερον ὄχι ὀλίγην ἀλλὰ σημαντικὴν βλάβην καὶ δυστυχίαν ἄκραν εἰς τοὺς ἔχοντας κορίτζια διὰ ὑπανδρείαν καὶ μὴ δυναμένους νὰ οἰκονομήσουν τὴν παρὰ τῶν γαμβρῶν ζητουμένην προῖκα ³, ἀναγκάζονται νὰ δανείζονται ὑπὲρ δύναμιν καὶ νὰ πωλῶσιν οἱ περισσότεροι τὰ ἑαυτῶν κτήματα, ὥστε αὐτοὶ μένουσιν διὰ πάντα δυστυχεῖς. Τούτου ἕνεκα ἡ ὑψηλότης των ἠθέλησαν κατ' ἀρχὰς νὰ ἐκδώσῃ διαταγὰς, ὥστε νὰ μὴν δίδωνται τοῦ λοιποῦ ὅλως διόλου γρόσια μετρητά, ἢ κτήματα ὁποιαδήποτε ⁴ χάριν προικὸς παρὰ μόνον καὶ μόνον φορέματα, καθὼς ἔγινε καὶ εἰς τοὺς Τούρκους. Προσκαλέσαντες

¹) Τὰ λοιπὰ χωρία τοῦ Ζαγορίου θὰ περιλαμβάνοντο εἰς ἄλλην ὁμοίαν ἐγκύκλιον.

²) χειρ. ἐπάπειρον. ³) προῖκαν. ⁴) ὁποιαδήποτε.

δὲ καὶ ἡμᾶς μετὰ τῶν ἐνταῦθα εὕρισκομένων πατριωτῶν καὶ λοιπῶν συναρχιωτῶν διὰ νὰ κάμωμεν τὰς ἐπὶ τούτου παρατηρήσεις μας καὶ δόσαντες τὰς ἀπαιτουμένας πληροφορίες μᾶς ἐδόθη ἡ ἄδεια ἀπὸ τὴν ὑψηλότητά του καὶ λοιποὺς συνεδριαστὰς νὰ σκεφθῶμεν τὸ ὠφελιμώτερον καὶ νὰ κάμωμεν στίμματα ἐπὶ τῶν προικῶν, καθ' ὃν τρόπον μᾶς ὑπαγορεύει καὶ ὁ Χριστιανικὸς ἡμῶν νόμος πρὸς αἰωνίαν κατάπαυσιν τῶν ἕως τώρα γεγενημένων καταχρήσεων. Συνελθόντες λοιπὸν ἅπαντες οἱ ἐνταῦθα εὕρισκόμενοι πατριῶται, διὰ τὸ βίαιον τῆς αὐθεντικῆς προσταγῆς νὰ γενῆ ἡ στίμμα ἀμέσως, καὶ σκεψάμενοι πολυειδῶς καὶ πολυτρόπως, ἐνεκρίθη καὶ ἀπεφασίσθη ἵνα ἐπικυρωθῇ ἡ στίμμα τὴν ὁποίαν εἰς τὸ 1838 κατὰ μῆνα Μαΐον ⁵ ἐκάμαμεν ὑπογεγραμμένην οὖσαν ἀπὸ τὴν κοινὴν Συνέλευσιν καὶ σωζομένην ἤδη εἰς τὰ λοιπὰ ἔγγραφα τοῦ Βιλαετίου ⁶ ἀπὸ τέσσαρας σκάλας ἐπὶ προσθήκης μιᾶς ⁷ σκάλας πρὸς περισσοτέραν εὐκολίαν τροποποιημένην ὡς κάτωθεν.

Πρώτη στίμμα διὰ μετρητὰ καὶ φορέματα καὶ κάθε λογῆς πεσχεσλίκια ⁸ Γρ: 5000 ἦτοι πέντε χιλιάδες Γρόσια καὶ τὸ σύνηδες κρεββατοστρώσι ⁹ ἰδιαιτέρως. Δευτέρα Γρ: 4000 ἦτοι τέσσαρες χιλιάδες ὁμοίως ὡς ἡ πρώτη. Τρίτη Γρ: 3000 ὁμοίως. Τετάρτη Γρ: 2000 ἦτοι δύο χιλιάδες ὁμοίως καὶ ἡ Πέμπτη Γρ: 1000 χίλια ὁμοίως. (Ἐννοεῖται ὅτι εἰς τὰς πέντε στίμματα τὸ κρεββατοστρώσι ⁹ εἶναι ἐκτὸς τῆς ποσότητος, ὡς εἰς τὴν κάτωθεν κατάστρωσιν φαίνεται). Ἡ κατάστρωσις αὕτη ἐδόθη εἰς τὴν ὑψηλότητά των καὶ παρεδέχθη, καὶ μετ' ὀλίγον θέλει ἔλθει καὶ ὑψηλὸν Βασιλικὸν φερμάνι. Διαταχθέντες λοιπὸν νὰ γνωστοποιήσωμεν τὴν στίμμαν ταύτην, σᾶς παραγγέλλομεν ὅτι, ὅσοι ἀρραβῶνες ἔγιναν καὶ θέλουν γίνει ¹⁰ ἀπὸ τὴν πρώτην τοῦ τρέχοντος Ἰουλίου μηνὸς νὰ ἐφαρμοσθοῦν εἰς τὴν στίμμαν ταύτην, δηλαδὴ οἱ ἱερεῖς μετὰ τῶν Βεκύληδων καὶ λοιπῶν προκρίτων ἐκάστου χωρίου νὰ κάμωσι κατὰ χρέος τὴν παρατήρησιν ταύτην μὲ ἀκριβῆ καὶ λεπτομερῆ ἐξέτασιν, καὶ κατὰ τὸν βαθμὸν τῆς στίμματος εἰς τὴν ὁποίαν εὕρσκεται τὸ μέρος τῆς νύμφης νὰ δίδωσι τὴν προῖκα ⁸ οἱ γονεῖς τῶν νυμφῶν καὶ νὰ γίνωνται δύο προικοσύμφωνα ἐνυπόγραφα καὶ μαρτυρημένα ἀπὸ τοὺς ἰδίους ἱερεῖς, Βεκύληδες καὶ προκρίτους, διὰ νὰ βαστῆ ἕκαστον μέρος ἀνὰ ἓν, καταγεγραμμένα καὶ εἰς ξεχωριστὸν κώδικα τῆς ἐκκλησίας. Προσέξατε ὁμως νὰ μὴ γίνῃ ἡ παραμικρὰ παραδρομὴ, καὶ μὴ ἀπατηθῇ κανεὶς καὶ λάβῃ προῖκα ⁸ κρυφίως περισσοτέραν ἀπὸ τὴν στίμμαν ταύτην, μὲ ὁποιανδήποτε πρόφασιν, ἢ οἰκονομίαν, διότι ὅποιος εἰς ἐναντίαν περίστασιν φωραθῇ ἐνάντιος ὧν τῆς ὑψηλῆς Βασιλικῆς θελή-

⁵) εἰς τὸ ἐν Ἑπειρωτικοῖς Χρονικοῖς Β' σελ. 39 ἔγγραφο φέρεται τὸ ἔτος 1832.
⁶) Βηλαστίου ⁷) μιᾶς ⁸) λ. Τουρ.=δῶρα ⁹) κρεβατοστρώσι, ¹⁰) ἔγεινον... γίγει.

σεως καὶ αὐθεντικῆς προσταγῆς, ὡς εἰξέυρη μετὰ βεβαιότητος ὅτι καὶ ὁ γαμβρὸς καὶ οἱ γονεῖς τῶν νυμφῶν θέλουν δοκιμάσει σκληροτάτην παιδείαν, καὶ βαρυτάτην αἰσθαντικὴν ζημίαν ἀπὸ τὸν ὑψηλότατον αὐθέντην μας, καθὼς καὶ ὅσοι ἄλλοι συνέπραξαν μετ' αὐτῶν. Τὴν παραγγελίαν μας ταύτην νὰ μὴ τὴν ἐκλάβητε ὡς τὰς προλαβούσας, καθότι τόρα εἶναι μὲ Βασιλικὴν διάταξιν καὶ δὲν εἰσχωροῦσι ριζάδες¹, μήτε ἄλλα μέσα δύνανται νὰ ἀπαλλάξουν ἐκείνους οἵτινες κάμνουν² αὐτὴν τὴν παραδρομὴν, καὶ μολονόνι εἶναι καὶ προτητερινὸν ἐπιτίμιον, ἐρχόμενος ὁ ἀρχιερεὺς μας θέλει γίνεαι καὶ δεύτερον. Ὅμοίως εἶναι ἀπηγορευμένα καὶ τὰ προξενητικά³ καὶ ἐκεῖνοι ὅπου ἤθελον λάβει ἢ δώσει ὑπόκεινται εἰς τὴν ἴδιαν ποινήν. Ἀπαγορεύονται πρὸς τούτοις διὰ προσταγῆς αὐθεντικῆς καὶ τὰ δουφέκια, τόσον εἰς τοὺς γάμους ὅσον καὶ εἰς τὰς πανηγύρεις καὶ συμπόσια, ὥστε δὲν ἔχει κανεὶς τὴν ἄδειαν νὰ δουφεκίση ἐπὶ ματαίῳ, χωρὶς τινος προφανοῦς ἀνάγκης καὶ ὑποψίας κλεπτῶν, διότι ἐδιορίσθη ὁ Καπιτάνος ὅθεν ἀκούση δουφέκια νὰ καταφθάνη ἀμέσως καὶ χωρὶς ἀνάγκης ριπτόμενα νὰ συλλαμβάνη τοὺς δουφεκίζοντας καὶ νὰ τοὺς στέλλη⁴ ἐδῶ εἰς τὸ χουζοῦρ⁵ τοῦ αὐθεντός μας διὰ νὰ παιδεύωνται αὐστηρῶς.

Προσέτι σὰς εἰδοποιῶ ὅτι οἱ Κύριοι ἐπίτροποι τοῦ μακαρίτου Γ. Ριζάρη μᾶς γράφουν ἀπ' Ἀθήνας νὰ κάμωμεν τὴν ἐκλογὴν καὶ τῶν λοιπῶν ἐλλειπόντων πέντε ὑποτρόφων μαθητῶν καὶ νὰ τοὺς εἰδοποιήσωμεν διὰ νὰ τοὺς προσκαλέσουν ἐκεῖσε, ὥστε κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἐρχομένου Σεπτεμβρίου νὰ παρευρεθῶσι καὶ νὰ εἰσαχθῶσιν εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Σχολήν. Ἐς φροντίση λοιπὸν τὸ κάθε χωρίον νὰ ἐκλέξη ἐκ τῶν νέων του ἓνα ἢ δύο ἀπὸ 15 ἕως 18 χρόνων, οἱ ὅποιοι νὰ εἶναι προωδευμένοι⁶ εἰς τὰ εἰς τὰ Ἑλληνικὰ μαθήματα, κατὰ τὴν ἔννοιαν τῶν τυπωμένων προκηρύξεων τῶν Ἐπιτρόπων, καὶ οἱ νέοι οὗτοι ἀφοῦ ἐξετασθῶσιν ἀπὸ τὸν Σχολάρχην Κύριον Ἀναστάσιον Σακελλαρίου καὶ εὐρεθῶσιν ἱκανοὶ εἰς τὰ διοριζόμενα μαθήματα, θέλομεν γράψει ἀμέσως πρὸς τοὺς ἐπιτρόπους νὰ τοὺς προσκαλέσουν νὰ πηγαίνουν, ὡς καὶ οἱ ἄλλοι προσταλέντες πέντε, οἱ ὅποιοι μᾶς γράφουν μυρίας εὐχαριστήσεις, καθότι ὠφελοῦνται⁷ ψυχικῶς τε καὶ σωματικῶς καὶ ἔχουσι ὅλας τὰς ἀναπαύσεις των. Τὴν ἐκλογὴν ταύτην νὰ κάμητε τόρα χωρὶς ἄργηταν, διότι ἄλλως εἴμεθα ἀναγκασμένοι νὰ ἐκλέξωμεν μόνοι μας ἄνευ κλήρου.

Ἀντίγραφον τῆς παρούσης μου θέλετε βαστάξει τὸ κάθε χωρίον διὰ νὰ ἀναγνωσθῆ ἐπ' ἐκκλησίας τὴν Κυριακὴν πρὸς πληροφορίαν ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν. Ὑγιαίνετε.

Τὴν 5 Ἰουλίου 1845 Ἰωάννινα.

Ὁ Βεκύλης Ζαγορίου

Κώνστας Τζολέκας

Δόσατε καὶ τὸν κόπον τοῦ παλικαρίου πρὸς γρ. 2 δύο τὸ κάθε χωρίον. Ὁ ἴδιος.

¹) λ. Τουρκ. = παρακλήσεις. ²) κάμουν. ³) αἱ ἀμοιβαὶ διὰ μεσιτείαν γάμου. Ἴδὲ καὶ ἐν Ἑπειρ. Χρονικῶν τ. Β' σελ. 39 τὴν λ. προξενητικίκι. ⁴) στέλλη. ⁵) λέξις Τουρκ. = ἀνάπαυσις, ἀναπαυτήριο.

⁶) προωδευμένοι. ⁷) ὠφελοῦντες.

Στίμμαι

Πρώτη	Δευτέρα	Τρίτη
Γρ: 5000—πέντε χιλιάδες	Γρ: 4000 τέσσαρ. χιλ:	Γρ: 3000 τρεῖς χιλ:
ἕν στρώμα ¹	ἕν στρώμα ¹	ἕν στρώμα ¹
ἕνα σιλτέ	ἕνα σιλτέ	δύο παπλώματα
δύο παπλώματα	δύο παπλώματα	δύο μαξιλάρες ²
δύο μαξιλάρες ²	δύο μαξιλάρες ²	μίαν γιάμπολην
μίαν γιάμπολην	μίαν γιάμπολην	μίαν κασσέλλαν ³
ἕν σεπέτι	ἕν σεπέτι	
		Πέμπτη
		Γρ: 1000 χίλια
		ἕν στρώμα ¹
		ἕν πάπλωμα
		δύο προσκέφαλα
		μία βαλέντζα
		μία κασσέλλα ³
Τετάρτη		
Γρ: 2000 δύο χιλ:		
ἕν στρώμα ¹		
ἕν πάπλωμα		
δύο προσκέφαλα		
μίαν βελέντζα		
ἕν κιλίμι κατώτερο		
μίαν κασσέλλαν ³		

Σημ. Ὁ κ. Βιζουκίδης ἐν σελ. 26 ἐνθ' ἄνωτ. γράφει: «Ἐν τῇ δπισθίᾳ σελίδι αὐτοῦ [τοῦ περὶ προικῶν θεσπίσματος] ὑπάρχει μετὰ τῆς χρονολογίας ἡ σημείωσις: *Τὸ παρὸν ἦναι διὰ τὰς προικας κατασιμα* (ἀναγ. διὰ τὰς προϊκας Καταστατικόν (;)). Ἡ ἀνάγνωσις καὶ ἐπανόρθωσις εἶναι ἐσφαλμένη. Δέον ν' ἀναγνωσθῆ κατὰ σίμα (Ἴταλ. stima) ἦτοι κατ' ἐκτίμησιν, τάξιν, ἢ βαθμίδα (σκάλαν). Πρβλ. καὶ τὴν ἄνωτέρω περὶ προικῶν ἐγκύκλιον.

[Σχετικῶς πρὸς τἄνωτέρω περὶ προικοδοσιῶν καθόλου, ἐκτὸς τῶν ὑπὸ τοῦ κ. Π. Βιζουκίδου ἀναφερομένων, ὁ πολυῖδμων φίλος κ. Μ. Γεδεῶν καὶ ὁ ἀοίδιμος Ἰσχυρ. Π. Λάμπρος παρέχουσιν ἡμῖν ἱκανὰς πληροφορίας:

Μ. Γεδεῶν. «Αἱ περὶ προικοδοτήσεως Ἐπαρχιακαὶ καὶ Πατριαρχικαὶ διατάξεις» ἐν «Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ» Κ)πόλεως τόμῳ Η' (1888) σελ. 215, 224, καὶ 233.

Μ. Γεδεῶν. «Παράρτημα Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας. Κανονικαὶ Διατάξεις» Τόμος Α' [1888] προικοδοσίας ἀπαγορεύσεις σελ. 218 καὶ 385.— Προικοδοσίας διατάξεις ἐν Μυτιλήνῃ σ. 328.— Προικοδοσίας ὄροι σελ. 70, 257, 314, 326.— Τόμος Β' [1889]. Συνοδικὸν περὶ τῆς ἐν Κ)πόλει προικοδοσίας ἐπὶ Νεοφύτου τοῦ ἀπὸ Κασαρίας σ. 78, 437—444. Τοῦ αὐτοῦ ἀνασκευὴ τοῦ προγεγονότος γράμματος σ. 444 καὶ σελ. 129 καὶ 134.

Μ. Γεδεῶν. «Αἱ κατὰ τῆς πολυτελείας καὶ τῶν προικῶν ἰθνηκαὶ ἐνεργεῖαι κατὰ τοὺς τελευταίους τέσσαρας αἰῶνας» Ἐλ. Φιλ. Σύλλ. τόμ. ΚΑ' [1892] σελ. 49-55. (Περίληψις τῆς πρώτης ἐν Ἐκκλ. Ἀληθείᾳ πραγματείας).

¹) στρώμα, ²) μαξιλάρες ³) κασσέλλαν

Ὁ Σπυρ. Π. Δάμπρος ἐν Ν. Ἑλληνομνήμονι (1913) Γ' σελ. 195, δημοσιεύων τὸν ἀνωτέρω κανονισμόν τῶν προικῶν ἐν Λιασκοβετσίῳ, σημειοῖ καὶ τὰς κυριωτέρας ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου τῶν προικοδοσιῶν μελέτας μέχρι τοῦ 1913, μὴ ἔχων ὑπ' ὄψιν τὰς τοῦ κ. Μ. Γεδεῶν.]

Ταῦτα ἐθεωρήσαμεν σκόπιμον νὰ δημοσιεύσωμεν προχείρως ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἀξιολόγου τῶν Ἑπειρωτικῶν θεσμίων ἐρεύνης τοῦ κ. Βιζουκίδου. Ἦθέλομεν δὲ νὰ παραθέσωμεν καὶ ἄλλα κείμενα σχετικά, ἐν οἷς ἔγγραφον συνταχθὲν τῷ 1808 ἐν Ἰωαννίνοις «ἔμπροσθεν τοῦ εὐγενεστάτου ἀρχοντος καὶ προεστοῦ Ζαγορίου κὺρ Ἀλέξη Ἰωαννουτίζου, παρόντος καὶ τοῦ βιλαετίου» φέρον τὴν ὑπογραφήν αὐτοῦ, τῶν προκρίτων καὶ τοῦ γραμματέως Χρ. Κόνιαρη, τοὺς λογαριασμοὺς τοῦ προεσιῶτος Πανταζῆ Σακελλαρίου (1842-1847), καὶ προικοσύμφωνα τοῦ Ζαγορίου ἀπὸ τοῦ 1789 μέχρι τοῦ 1830, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ τὸ τοῦ εἰρημένου προεσιῶτος Πανταζῆ Σακελλαρίου (1802), πάππου τῆς ἡμετέρας συζύγου, ἀλλὰ τοῦ χώρου τῶν «Ἑπειρωτικῶν Χρονικῶν» μὴ ἐπαρκοῦντος ἀναβάλλομεν τὴν δημοσίευσιν αὐτῶν ἐς ἄλλοτε.